

Intern rapport VIOE

Mater – Kapellestraat – Bos t’Ename

Rapportage

**Vera Ameels ,
Opgravingscoördinator Oost-Vlaanderen
VIOE**

Administratieve fiche van het project

Opdrachtgever	Werkgroep Bos t'Ename
Uitvoerder (bedrijf, instelling, privépersoon)	VIOE
Naam vergunninghouder	Ameels Vera
Beheer en plaats van geregistreerde data en opgravingsdocumentatie	VIOE - Wallestraat 167 – 9700 Oudenaarde
Beheer en plaats van vondsten en monsters	VIOE - Wallestraat 167 – 9700 Oudenaarde
Projectcode	2004/011
Site-naam	Bos t'Ename
Locatie (provincie, gemeente, deelgemeente, plaats)	Oost-Vlaanderen – Oudenaarde – Mater – Eindpunt Kapellestraat
Kadasterperceel (gemeente, afdeling, sectie, perceelsnummer(s))	Afdeling 11 – Sectie B – 3 ^{de} blad - Perceel 319
Begin- en einddatum van uitvoering van het onderzoek	15/03/2004 – 15/04/2004
Relaties	Inventaris Bouwkundig Erfgoed Ename – ID 21251
Trefwoorden	Oost-Vlaanderen –Oudenaarde – Ename – Bos t'Ename - Post-Middeleeuwen – Infrastructuur - Duiker

Inhoudsopgave

- 1. Omschrijving van de onderzoeksopdracht**
- 2. Locatie van het projectgebied**
- 3. Historische en archeologische voorkennis**
- 4. Archeologische waarnemingen**
- 5. Besluit en aanbevelingen**
- 6. Bibliografie**
- 7. Bijlage**

1. Omschrijving van de onderzoeksopdracht

Op vraag van de Werkgroep Bos t'Ename¹ en in het kader van het lopend onderzoek omtrent het Middeleeuwse Ename en het historisch-ecologisch onderzoek omtrent het Bos t'Ename gingen medewerkers van het VIOE (Buitendienst Oost-Vlaanderen) over tot het onderzoek van een bakstenen structuur, die tijdens beheerswerken aangesneden werd door arbeiders van het Regionaal Landschap Vlaamse Ardennen.

2. Locatie van het projectgebied

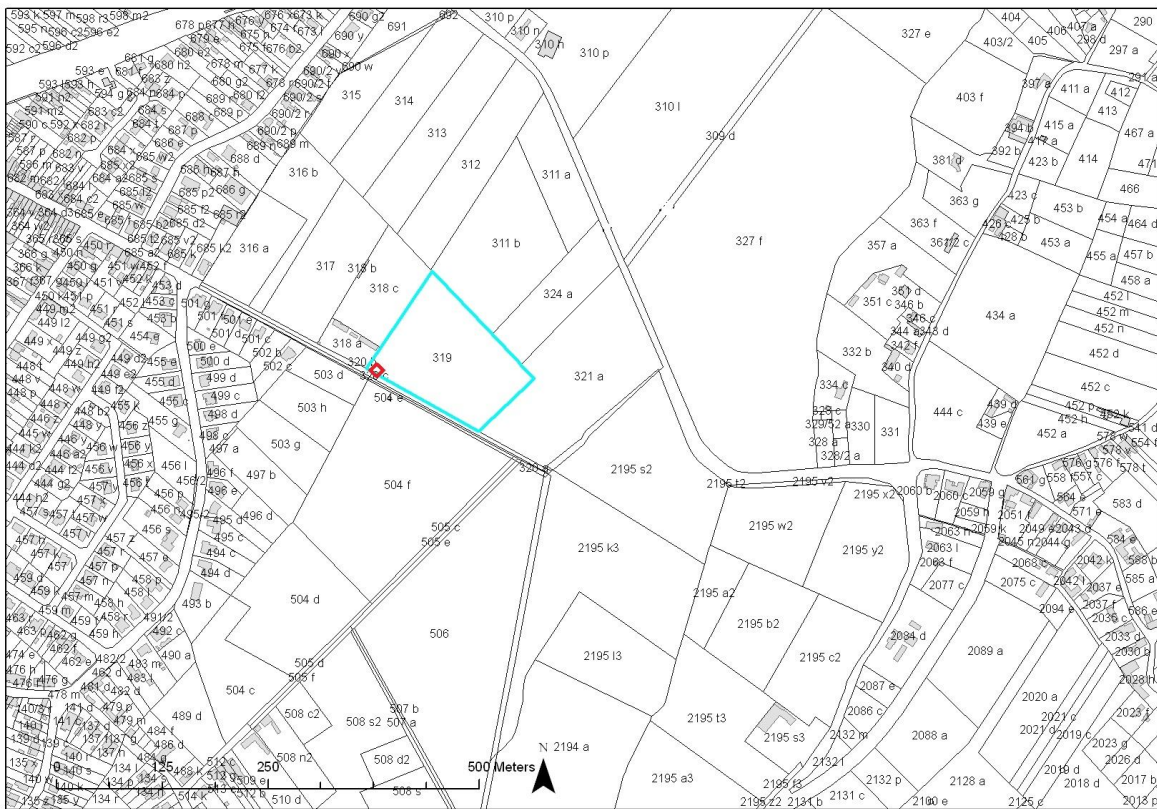
Oudenaarde is gelegen in de Provincie Oost-Vlaanderen. Het projectgebied situeert zich op de grens van de deelgemeentes Ename – Nederename en Mater.

De constructie situeert zich op het eind van de Kapellestraat, net op de hoek van de parking van het voetbalveld van Nederename en ter hoogte van huidige toegangsweg tot het Bos t'Ename.

Figuur 1: Aanduiding locatie op Google-earth

¹ Werkgroep Bos t'Ename is een feitelijke vereniging van omwonenden en belangstellenden die het behoud en herstel van het aloude Bos t'Ename beogen.

Figuur 2 : Aanduiding kadastraal perceel en onderzochte sector

3. Historische en archeologische voorkennis

Ten zuiden van de dorpskern van Ename, op de valleiwand van de Bovenschelde strekt zich het historisch en ecologisch waardevolle landschap van het Bos t' Ename uit.

De kern van dit gebied, sinds 1063 in bezit van de abdij van Ename, bestond vnl. uit "pastura" of gedegradeerd bosgebied. Ca. 1290 vatte de abdij er de herbebossing aan. Vanaf midden 16de eeuw ontstond één aaneengesloten bos dat sedert dan de benaming Bos t' Ename verkreeg hoewel het zich ook uitstreckte op Mater, Nederename en Volkegem. Het bosareaal breidde zich stelselmatig verder uit en door een doelmatig beheer betekende het een belangrijke inkomstenbron voor de abdij. Tot in de 17de eeuw werden bossen en wastines in de meeste gevallen doorkruist door een wirwar van wegen en paden. Hierin kwam in de tweede helft van de 17de en vooral in de 18de eeuw verandering. In 1713-1714 werd de huidige Vrijersdreef of Lange Dreef aangelegd. De Kapelledreef, Natusdreef, Boekendreefke en Koolputdreef volgden vermoedelijk kort erna. Het aanleggen van nieuwe wegen of het verharden van bestaande ging dikwijls gepaard met de vervanging van oude houten brugges over beken en grachten door bruggen in metselwerk.² Bij de afschaffing van de abdij in 1795 besloeg het bos een oppervlakte van 150 ha. In het derde kwart van de 19de eeuw werd het bos bijna volledig ontgonnen doch tegen eind 19de eeuw werd 60 ha opnieuw bebost. Thans omvat het centraal gedeelte van het gebied van ca. 60 ha een gemengd loofbos met overwegend zomereik en es naast homogeen populierenbos met ondergrond van hakhout.

² TACK G., VAN DEN BREMPT P. & HERMY M. 1993: *Bossen van Vlaanderen, Een historische ecologie*, 212

4. Archeologische waarnemingen

De bakstenen overkoepelende constructie met rechte zijwanden is 4,10 m lang en 1,35 m breed. De bakstenen, waarvan de formaten variëren van 21 cm x 5 cm x 11 cm tot 23 cm x 6 cm x 12 cm, zijn vastgezet met kalkmortel.

Het blijkt te gaan om een zgn. “duiker” nl. een overspanning van de gracht i.f.v. de toegankelijkheid van het perceel, ook wel overkluizing genoemd (gewelf gebouwd over een gracht of kanaal).

De baksteenformaten sluiten aan bij de baksteenformaten (23 cm x 5 cm x 11 cm) die gebruikt werden bij de constructie van de langsmuren van de Lange Gracht op de abdijsite te Ename. Het toponym Lange Gracht is voor het eerst terug te vinden op de kaart van J. Baele (1661-1663). De bakstenen langsmuren maken deel uit van een laat 17de eeuwse – begin 18de eeuwse herinrichting van de Lange Gracht.

Figuur 3 : Bovenaanzicht duiker

Figuur 4: Bovenaanzicht duiker

Figuur 5: Grachtaflijning

Figuur 6: Situering van de gracht in profiel. - de oorspronkelijke gracht
- de 21ste eeuwse demping van de gracht

Gezien de bovenvermelde info omtrent de inrichting van het Bos t'Ename , gekoppeld aan het baksteenformaat van de structuur, lijkt het vrij aannemelijk dat de structuur in de tweede helft 17de – eerste helft 18de eeuw te situeren valt.

5. Besluit en aanbevelingen

Op vraag van de Werkgroep Bos t'Ename en in het kader van het lopend onderzoek omtrent het Middeleeuwse Ename, en het historisch-ecologisch onderzoek omtrent het Bos t'Ename is het VIOE(Buitendienst Oost-Vlaanderen) overgaan tot het onderzoek van een bakstenen structuur die tijdens beheerswerken aangesneden werden door arbeiders van het RLVA.

Het blijkt te gaan om een zgn. “duiker” nl. een overspanning van de gracht i.f.v. de toegankelijkheid van het perceel, vermoedelijk te situeren op het eind van de 17de – eerste helft 18de eeuw.

Op de vraag van de werkgroep om de structuur zichtbaar te laten, werd geadviseerd de structuur opnieuw af te dekken. Dit om het behoud van de structuur zo optimaal mogelijk te bewaren.

Om het geheel te visualiseren werd gesuggereerd de beschikbare informatie en het fotomateriaal te gebruiken voor de opmaak van een infopaneel.

6. Bibliografie

TACK G., VAN DEN BREMPT P. & HERMY M. 1993: *Bossen van Vlaanderen, Een historische ecologie*, 320.

AMEELS V. CALLEBAUT D. BASTIAENS J. & DEFORCE K. 2003: Verkennende sleuven doorheen het terrein aan de Lotharingenstraat te Ename (O.-VI.), *Archaeologia Mediaevalis* 26, 8-9

7. Bijlage

Vondsteninventaris

04/Bos t'Ename/1 : Vondsten uit ploeglaag : geglazuurd aardewerk, industriële daktegels (Turnhout, made in Belgium), bot , ijzer

04/Bos t'Ename/2a : Net onder ploeglaag : Bot, glas, kurkentrekker, geglazuurd aardewerk

04/Bos t'Ename/2b : tweede steek onder ploeglaag, geglazuurd aardewerk, ijzer, bot

04/Bos t'Ename/3 : Grachtvulling , hengsel emmer (Fe), steengoed